

Anmeldelse: Antologi om Kinas sikkerhedspolitik

Af Mette Skak

Bertel Heurlins antologi med 15 analyser af udvalgte aspekter af Kinas sikkerhedspolitik, så man kommer bredt rundt, men som læser savner man klarere bud på, hvori den sikkerhedspolitiske udfordring fra Kina består med sigte på Europa og Danmark.

○

Det må hilses velkommen, at der nu foreligger en antologi på dansk om stormagten Kinas sikkerhedspolitiske rolle i verden. For uanset om det lykkes USA at holde skansen som anker for den liberale verdensorden, vi kender, må vi vænne os til tanken om Kina som den meget markante og autonome nummer to i den storpolitiske hakkeorden.

I skrivende stund er vi alle blevet optaget af den akutte sikkerhedspolitiske udfordring fra Rusland som følge af Ruslands annektering af Krim og dets voldsomme militære og politiske pres på Ukraine som modtræk til opstanden mod Ukraines brutale, men lovligt valgte præsident Janukovitj. Men i et større tidsperspektiv afspejler Ruslands desperate fremfærd en stormagt, hvis magt strukturelt er for nedadgående.

Kineserne har længe anset Rusland for

en stormagt på retur uanset artighederne om de to strategiske partnerskab. Herom skriver Karsten Jakob Møller som led i konklusionen på sin analyse af Kina-Rusland-forholdet s. 207: "Dette kapitels forfatter stillede i 1999 umiddelbart efter NATO's bombardement af den kinesiske ambassade i Beograd en højtstående kinesisk diplomat i Moskva spørgsmålet om, hvordan Kina så på det russiske forslag om en alliance mellem Kina, Rusland og Indien. Svaret kom prompte og lakonisk: 'Kina kunne ikke drømme om at knytte vitale sikkerhedsinteresser til et svagt Rusland'".

Møllers bidrag er i det hele taget en spændende indføring i problemerne i forholdet mellem Rusland og Kina. Det er ikke kommet til det gennembrud for det russisk-kinesiske energisamarbejde, som Ruslands enorme gas- og olieforekomster og Kinas behov for energi ellers tilsiger, ligesom Rusland heller ikke lever op til de kinesiske forventninger om konkurrencedygtig våbenteknologi. Selv hvor Kina og Rusland virker enige, nemlig i deres bestræbelser på at balancere USA's dominans i verden, kolliderer Ruslands ønske om at gøre SCO til et asiatisk NATO med Kinas syn på USA som en potentiel strategisk partner (s. 200).

Mette Skak er lektor ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

>>>

ANMELDELSE

Antologien rummer hele femten analyser af udvalgte aspekter af Kinas sikkerhedspolitik, så læseren kommer bredt rundt i emnet og bringes på sporet af lodig supplerende litteratur. Hele tre kapitler arbejder med Kinas sikkerhedspolitiske identitet og doktrin: et forfattet af Camilla T.N. Sørensen, et af Peer Møller Christensen og Li Xing samt et af Andreas Bøje Forsby.

Her peger sidstnævntes konklusion på det 'civilisationernes sammenstød', der ligger i Kinas og USA's uforenelige exceptionismer, selv om den forudgående analyse fremhæver den forsonlige interdependensdiskurs, der udgår fra Kinas udenrigspolitiske chefstrateg Dai Bingguo (s. 103). Kjeld Erik Brødsgaard behandler Kinas Kommunistiske Parti og konkluderer befriende klart, at partiets greb om magten på ingen måde er truet, eftersom det har gennemgået en foryngelseskur og nyder godt af, at nutidens kadrer er særdeles veluddannede.

Forholdet til EU

Et andet interessant bidrag er Jonas Parello Plesners om Kina og EU's umage partnerskab, der påpeger, at modsat Rusland har Kina endnu ikke fået tildelt officiel status som markedsøkonomi trods Kinas indtræden i WTO i 2001. WTO-reglerne og Kinas tiltrædelsesprotokol udskyder sagen til 2016, hvorimod Rusland af politiske grunde blev udnævnt til at være en fungerende markedsøkonomi af USA og EU allerede i 2002.

EU's våbenembargo er en anden knast i forholdet mellem parterne. Meget velgørende peger Plesner på Kinas dobbelte standarder i spørgsmålet om indblanding i indre anliggender – et tabu for Kina med mindre det drejer sig om Kinas indblanding i udenlandske statslederes møder med Dalai Lama, ligeså når den norske Nobelkomite uddeler priser, hvis modtageren er en kritisk kinesisk statsborger.

I konklusionen peger Plesner på, at det stadig mere udadvendte Kina vil få samme pragmatiske interesse i at håndtere indre konflik-

ter i fjerne lande, som EU har – det vidner Kinas evakuering af de over 30.000 kinesere i Libyen om. Omvendt har EU de senere år udvist indre splid og svaghed, hvad der svækker Kinas respekt for EU som en seriøs spiller på den verdenspolitiske arena.

Nok så relevant er Kim Nødskovs analyse af Kinas militære oprustning, der i første række vil gøre Kina til en regional militær stormagt og på længere sigt til en global aktør. Ifølge ham gennemgår det kinesiske militær en teknologisk, doktrinær og organisatorisk transformation, som vil udfordre USA's magtmonopol og som vil tvinge USA til at reagere.

Videre gælder det, at selv om Kina be- dyrer sine fredelige hensigter, er dets militære oprustning så omfattende, at Kinas naboer ikke kan ignorere det. Nominelt lå det kinesiske forsvarsbudget i 2013 på 114 mia. dollars, men Nødskov bemærker her, at det kinesiske forsvarsbudget modsat vestlige forsvarsbudgetter ikke medregner udgifter til de nukleare styrker eller materielanskaffelser fra udlandet.

Hvis man skulle opgøre de kinesiske rustningsudgifter efter sådanne vestlige standarder, anslår internationale rustningsøkonomer, at budgettallet ville stige mellem 50 og 100 pct., altså op mod en fordobling af de officielle tal (s. 272).

På området cyberwar er Kina blevet beskyldt for at stå bag flere alvorlige angreb på industrielle og militære netværk og har til gengæld indkapslet sig selv gennem det lokalt udviklede operativsystem 'Kylin'. Så selv om Nødskov afsluttende vurderer, at Kina ikke tilstræber militær paritet med USA på det globale plan, kun regionalt, er hans bidrag ment som et wake up call til os her i Europa.

Kinas energistrategiske hovedpine

Så er der Ole Odgaard og Jørgen Delmans analyse af energiproblematikken, som tager sit udgangspunkt i, at Kina fremover vil komme til at spille en stadig større rol-

le som energiimportør. Det er især olie, der er Kinas energistrategiske hovedpine, men også gas. Forhold, der ifølge de to forfattere vil tvinge Kina til at styrke sit energidiplomati gennem tillidsskabende foranstaltninger og krystallklare signaler til omverdenen om, at man er en medspiller og ikke modspiller på verdensmarkedet for energiressourcer (ss. 292-293).

I øjeblikket passerer 80 pct. af Kinas importerede olie gennem Malaccastrædet, hvor det er USA's flåde, der garanterer sikkerheden, hvilket Kina ser som sin egen strategiske sårbarhed i en tilspidset situation. Blandt andet af den grund har Kina en stor interesse i Arktis. I og med at halvdelen af Kinas BNP afhænger af den internationale skibstransport, kan det ikke undre, at Kina ser frem til at kunne afkorte skibsruten fra Shanghai til Hamburg med 6.400 km. hvis såfremt ifald den engang kommer til at gå via Beringstrædet og Nordrusland i stedet for som nu gennem Malaccastrædet og Suezkanalen. Det hænger også sammen med de mange territoriale konflikter, der er farvandede ud for det kinesiske fastland.

Vigtige emner mangler

Mange flere emner end de her omtalte figurerer i antologien, men der er vigtige emner, der glimrer ved deres fravær. Eksempelvis Kinas økonomiske ekspansion i Afrika, som måske kun indirekte er en sikkerhedspolitisk problematik, men fremfærden kan dog betyde et og andet for de afrikanske borgerkriges dynamik. Om det store emne spionage hedder det kryptisk, men desværre kun henkastet: "Endelig kan man ikke undlade at nævne industrispionage" (s. 197). Et andet følsomt emne, de sjældne jordarters metaller, optræder kun i

ental ('den sjældne jordarts metaller'). Her er problemet Kinas monopol, idet 97 pct. af klodens produktion af disse afgørende grundstoffer i fremstillingen af katalysatorer hidrører fra Kina, der imidlertid pålægger eksporten restriktioner. Det har blandt mange andre fået en dansk kemiprofessor til at råbe vagt i gevær (Karl Anker Jørgensen: 'Verden står over for en metalkrise', Politiken, 8. januar, 2012).

Der er en anden svaghed ved denne samling generelt vedkommende analyser af Kinas sikkerhedspolitik. Nemlig, at indledningen og konklusionen er lidt tungt ud af vinduet. Jovist, indledningen broderer lidt på dialektikken mellem stabilitet og spændinger og opridser seks strukturelle revolutioner, der omgiver Kina. Men denne anmelder savner et vægtigt dansk bidrag til den polariserede internationale debat om Kinas opstigning vil forløbe fredeligt eller ej, hvor klingerne krydses mellem den kålhøgne offensive realist John Mearsheimer og den pertentlige sinolog Alastair Iain Johnston for blot at nævne to blandt mange kombattanter.

Selv om det kan være svært i en konklusion at samle trådene for femten individuelle analyser, er redaktørens tilflugt til at drøfte scenarier ikke synderligt forløsende for helheden. Som læser ville man godt have haft nogle klarere bud på, hvori den sikkerhedspolitiske udfordring fra Kina består med sigte på Europa og Danmark. Alligevel skal bogen som sagt hilses velkommen.

Heurlin, Bertel (red) : Kinas sikkerhedspolitik. Stabilitet og spændinger, DJØFS forlag 2013, 341 sider. ISBN: 9788757430790

○ ○ ○

ANMELDELSE